

Anton Luka Šijanec

1. a

Knjižnična informacijska znanja in geografija: Projektna naloga: Kras in kraški pojavi

Gimnazija Bežigrad

23. 01. 2020

Kras in kraški pojavi

KIZ in GEO: Projektna naloga

Kazalo

1. Splošno o krasu.....	2
2. Kraški pojavi.....	2
2.1 Površinski kraški pojavi.....	2
2.1.1. Kraški žlebiči.....	2
2.1.2. Kraške doline ali vrtače.....	2
2.1.3. Kraška polja.....	2
2.2 Kraške podzemne oblike.....	3
2.2.1. Kraške jame.....	3
3. Viri.....	3

stran 1/3

različica: 0.2.5

ustvarjeno 15. 12. 2019 ob 21:37:18

nazadnje urejeno 23. 01. 2020 ob 21:41:31

skupen čas urejanja: 01:52:18

1. Splošno o krasu

Kras je velika apeninska planota. Poznamo visokogorski, plitvi in nepopolni kras. Kras zaradi svoje sestave nima površinskih tekočih voda. Podnebje je pod vplivi morja, zato je toplo, padavinski viški pa so jeseni, pogosto tudi piha burja. Kras je poseben tip pokrajine, nastale z raztapljanjem apnenca (KOROZIJA), pojave pa imenujemo kraški pojavi. Številna slovenska imena za te pojave so se udomačila tudi v mednarodnem slovarju. Pogoji za nastanek popolnega krasa so dovolj velike skladovnice apnenca. Del krasa, kjer so debele skladovnice apnenca, imenujemo tudi globoki kras. Poleg debelih skladovnic čistega apnenca je za nastanek krasa pomembno tudi dovolj padavin, ki naj bi imele raztopljene dovolj šibke ogljikove kisline (H_2O+CO_2), ki raztapljajo apnenec. Tako ozemlje ima nadmorsko višino od 300 do 400 metrov. Edini hud problem, ki obstaja na krasu je kljub obilnim padavinam premalo vode, saj vsa odteče v globine. (Karst, 2019)

2. Kraški pojavi

2.1 Površinski kraški pojavi

2.1.1. Kraški žlebiči

Kraški žlebiči so najmanjše kraške oblike ter se najhitreje razvijejo. Voda jih vrezuje v apnenčasto podlago. Ponekod so globoki le nekaj centimetrov, drugod nekaj decimetrov ali celo do enega metra in več. Potekajo vzporedno eden zraven drugega z ostrimi grebeni, ki so zaobljeni in širši, če so žlebovi globlji, na kar pa vpliva čas nastanka. Žlebiči so delo tekoče vode/deževnice, zato jih vedno najdemo na precej nagnjenih tleh. (Shaw, Čuk, 2015)

2.1.2. Kraške doline ali vrtače

Kraške doline ali vrtače so najznačilnejše tvorbe krasa, po obliki podobne lijaku, običajno okrogle, včasih nekoliko podolgovate vdolbine v apnenčastih tleh. Najdemo jih na pretežno ravnem ali manj nagnjenem ozemlju. Njihov premer je najpogosteje 10-20 metrov, večje pa dosegajo 50-100 metrov in več. So posledica vode, ki je našla razpoko v apnencu in je po njej prodirala v tla ter jo razširjala. Iz okolice je nato pritekla voda in večala ter širila razpoko. Tako je nastala lijaku podobna vdolbina, ki se je širila in poglobljala do današnje velikosti. Na sploh poznamo več vrst vrtač: skledaste, lijakaste in kotlaste. (Shaw, Čuk, 2015)

2.1.3. Kraška polja

Kraška polja so najbolj obsežne kotanje v kraškem svetu, obdane z višjimi zemljišči. To so ravne površine s ponikalnico in s planotami ob strani. Njihova glavna značilnost je ravno dno, vrezano v živo skalo, prekrito z naplavljenjo ilovico, tako da se živoskalne osnove iz površine ne vidi. Najpogosteje jih preplavljajo tudi tekoče vode, ki izvirajo na enem podeželskem robu polja, tečejo čez ravnino v počasnem toku ter na nasprotnem robu poniknejo. Za polja so značilne poplave v jesenskem in spomladanskem času. V dobi deževja vode narastejo in poplavijo vso ravnino ter

trajajo več tednov ali celo mesecev. Dno kraškega polja je vlažna ali celo močvirna ravan, ki je porasla le s travo. Za poljedelstvo so Kraška polja zelo neugodna, saj njihova apnenčasta tla ne vsebujejo veliko za rast nujno potrebne zemlje. (Karst, 2019)

2.2 Kraške podzemne oblike

2.2.1. Kraške jame

Kraške jame nastajajo s prehajanjem vode iz ponikalnice v notranjost. Slednja vsebuje veliko ogljikove kisline iz zraka, ki v obliki vodne raztopine topi apnenec ob stenah ter razširja votline. Največje in najprostornejše podzemeljske votline so nastale s ponikanjem večjih rek (Postojnska jama; Škocjanska jama-slika 1). Razlikujemo suhe in vodne jame. V kraških jamah v Sloveniji je bilo izvedenih že več kot 6000 raziskav, mnoge od njih so se končale tragično. (Shaw, Čuk, 2015)

Slika 1: Škocjanske Jame (Partensky, 2009)

3. Viri

Karst. [internet]. 2019. [citirano 8. 10. 2019]. Dostopno na naslovu: <https://w.wiki/Adr>.

Slika 1: Partensky, P. 2009, *Škocjan Caves* [internet]. [slika JPEG]. 2009. [citirano 8. 10. 2019]. Dostopno na naslovu: <https://w.wiki/F5v>.

Shaw, T. in Čuk, A. 2015. *Slovenski kras in jame v preteklosti*. Ljubljana: Založba ZRC.